

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalványon minden
 postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,

VI., Podmaniczky-utca a 1. sz.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalványon minden
 postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI. Podma-
 niczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország
 minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos: **Daróczy Vilmos.**
 Társzerkesztő: **Iovag Eleberg Oswald.**

Hirdetések: Negyed oldal 5 frt; kisebb hirdetéseknél
 minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A kincstár feladatai a dohánytermelés előmozdítása tekintetében. Irta: *Neppel Ferencz*, országgyűlési képviselő. — Termelésünk haladása. Irta: *Daróczy Vilmos.* — Általános tudnivalók. Irta: *L. K. O.* — A dohánytermelés emelésére szolgáló eszközökről *Elszász-Lothringiában.* — Hogyan, miként védhetjük vetéseinket a fagy ellen. — A dohány Magyarországon. Irta: *Daróczy Vilmos.* — Felolvasás a dohány kezeléséről. Tartotta: *Láng Ferencz.* — A dohánykérdéshez. Irta: *Schmitter Ágost.* — Irodalom. — Vegyesek. (Az esztendő végén.) — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

TÁRCZA: *Karcolatok a dohányról.*

A kincstár feladatai a dohánytermelés előmozdítása tekintetében.

A jövő 1890-ik évben a dohánytörvény minden intézkedései életbe lépnek; megadják azok a kormányok a termelővel szemben a jogot, hogy szigoruan megkövetelhesse mindazt, ami az okszerű termelés érdekében áll.

A talaj alkalmas voltának megállapítása, noha az a jelen körülrít modorban és a községi eljáráság birálatától függővé téve, nem fog még valószínűleg kielégítőnek bizonyulni; a föld kellő előkészítése, őszi szántás megkövetelése, elővetemény meghatározása, a dohányföld mennyiségének a többi szántóföldekhez aránya, a minek különben, mellesleg megjegyzem, hogy a törvényben és nem az utasításokban lett volna helye; az 1 hold minimum, a pajták térfogatának megfelelő nagysága, a simitó házaknak kötelező felállítása, ezek nagyjában azon főintézkedések, melyeket a törvény a termelőtől megkövetel a minőség emelése czéljából.

Hogy ezek folytán lesz-e a minőség tekintetében javulás? Biztosan előreláthatjuk, hogy igen, sőt már az idei beváltásnál is fognak okvetlen a haladás jelei mutatkozni, mert ha semmi egyéb sem járulna annak előidézéséhez, mint a felügyelet szigorja és a simitó házak — melyek azt hiszem, hogy már ez évben nagyobb részt felállítottak — maga ez elég arra, hogy a minőség egy jelentékeny perczentjavulást mutasson fel. Simitó házak nélkül sokkal nagyobb tér volt nyitva a csempészetnek, ami mindig a jobb minőség rovására történt, azonkívül a külön simitó helyiségekben gondosabb megválogatás, a birtokos részéről a kertészek feletti nagyobb felügyelet gyakorlása, okvetlen javítani fogja a minőséget.

A fentebb elősorolt általános rendszabályok, valamint a kezeléségek a törvény által megadott azon joga, hogy tartalom nélküli gyártási czélokra előnyösen nem használható anyagot produkáló termelőktől az engedélyt megvonhatja, mind hozzá fognak járulni a minőség emeléséhez.

Azonban mindez nem lesz elégséges egy nagyobb lendület, egy magasabb fok haladás előidézésére, hanem — hogy úgy mondjam — csak egy negatív eredmény fog elérni, azaz meg fog szünni azon nagy mennyiségű rossz dohányok termelése, melyek eddig külkiviteli kereskedésünket diszcreditáltak, a kincstári kezelésnek csak zavart és kárt okoztak a nagy mennyiségű használhatatlan, rossz anyag felhalmozódása által, sőt egyedüli biztos vásárlónkat, Ausztriát is már-már elidegenítették volna. — Nem csekély eredmény ez; és távol áll tőlem, hogy ezt kicsinyelni akarnám, de ezen negatív siker nem a végczél, s nekünk nemcsak oda kell törekednünk, hogy használhatatlan rossz anyagot ne állítsunk elő, hanem, hogy jobb és finomabb minőséget tudjunk produkálni.

Ezen távolabbi czél, hogy elérthesék, ez már nem egyedül a termelő egyoldalú feladata, sőt minden igyekezete mellett sem fog az oda juthatni a kincstári kezeléség támogatása és helyes irányú intézkedéseinek segélye nélkül; ez törvény paragrafusaiiban többé ki nem fejezhető.

Midőn a törvény szigorú rendelkezéseinek alkalmazása meggátolja a teljesen használhatatlan anyag termelését, vagyis — amint fentebb kifejeztem — a negatív eredmény elérése után, azonnal, rögtön kell, hogy következzen a kormány intézkedéseinek czéltudatos és minden irányú helyes és gyakorlati működése, hogy a további fejlődés lehetővé tétessék. Első sorban és mindjárt a jövő évben okvetlen szükséges a beváltási áraknak emelése, mert a mostani árak mellett a termelőtől többet követelni lehetetlen; akkor, midőn 18 frt és néhány krajczár beváltási ár mellett Magyarország dohánytermelésének bruttó-jövedelme átlag nem egészen 100 frtot tesz ki holdankint, és midőn a tiszta jövedelem — kivéve némely kedvezőbb viszonyok közötti rendkívüli eseteket — buza, árpa, kukoricza s majdnem minden egyéb gazdasági termények mögött marad, a mint azt a f. évi szeptember hóban tartott enquéten Beli-

czay ömeltósága alaposan adatokkal kimutatta, a további haladásnak multhatatlan feltétele az áraknak emelése, valamint a beváltás körüli szakavatottság és kifogástalan, részrehajlatlan eljárás.

Második főfeladat a dohányfajoknak kellő megválasztása, mert a mostani elkorcsosodott durva fajokkal nagyobb eredmények nem lesznek elérhetőek. Hiszen gazdasági terményeinknél buza-, repce-, árpa-vetőmagot gyakran változtatni szükségesnek látja a gazda, sőt a két utóbbinál messze vidékről, néha idegen országból nagy költséggel szerezi be azt, azon terménynél azonban, mely mindenképp között leginkább van az elkorcsosulásnak, azon terménynél, melynél a mag legkevesebb költségbe kerül, tőlünk és szenvedjük nem csekély kárával a termelőnek, nem csekély kárával a kincstárnak, hogy az eldurvult, rossz fajknál maradjunk.

Ez azonban nem az egyes termelő feladata. A kincstár által létesítendő kísérletek alapján lesz kipuhatólandó és megállapítandó, hogy minden vidék számára melyek a legelőnyösebb fajok; azoknak az elkorcsosodás elleni megóvása, új vetőmagok importálása, a termelőnek jó maggali ellátása oly feladat, mely elől a kincstár nem fog kitérhetni, ha a továbbhaladást előmozdítani akarja. Ne higyük, hogy nálunk Havanna-dohányt termelni lehessen; de jó fajokkal a levelek kellő finomsága s ennél fogva értékesebb anyag előállítása, nagy mérvben emelné a termelő jövedelmét és a kincstárt megkímélné azon nagy költségtől, — termelésünkre egy szegényletes állapot, — hogy nemcsak szivartakáró, de sőt belső buroknak való leveleket is nagy részben külföldről beszerezni kénytelen. — A fajok czélszerű megválasztása által nagy eredmények érhetnek el, ha nem is a Havanna-dohányt, de török dohányokat — ami pedig a mostan nagy mérvben elterjedt cigaretté fogyasztásnál igen fontos — itthon legalább is olyant lehetne előállítani, mint amilyent ma az egyedűrség a fogyasztó közönségnek nyújt, valljuk be, hogy az árak és kívánalmaknak nem megfelelő minőségben; valamint egyáltalában a gyártás terén azon nagy haladás helyett, mely ezelőtt 5—6 évvel a fogyasztás nagymérvű emelkedését eredményezte, az utóbbi időben határozottan visszaesés mutatkozott. Különböztetett itt csak konstatálni, de ezzel foglalkozni nem

kívánok, ez egy muló jelenség, a mi ismét könnyen javítható lesz. De a termelés körüli hibák és mulasztások hosszabb időre kihatnak és nagyobb horderővel bírnak.

Ne mulassza tehát el a kormány már a jövő évben kezdeményezni és megtenni mindazt, ami a termelő serkentésére és támogatására szükséges. Rendezessék a birtokos és feles kertész közötti viszonyt, úgy hogy a felelősség határa szabatosan megvonható legyen és sok ebből származó anomáliák megszűnjenek: ez közös érdeke a termelésnek és a kincstárnak. Mintatelepek felállítását által adjon példát, részesítse jó indulatú támogatásában a termelőt, oktassa azt folytonosan, mert a meglehetősen alantas képzettségi fokon álló feles kertész régi előítéleteit, megrögzött régi rossz szokásait, nem egyes rekedetekkel, hanem csak kézzel fogható példa és folytonos oktatással lehet meggyőzni.

Egyáltalában az ügy vezetésében nem a teoreticus burokratizmus, hanem egy gyakorlatias, tágabb látókörrel bíró irány kell, hogy uralkodjék, mely ne csak a kincstár fiskális érdekeinek egyoldalú előmozdításában keresse feladatát, a termelőt ne ellenségnek tekintse. hanem jó indulatú támogatásban részesítse azt s ne mulasszon el semmit, amit az ügy érdekében megtenni szükséges.

A kormány kezébe tette le a törvényhozás a dohánytermelés jövőjét, a 87-iki törvény megalkotása által elhárította az akadályokat s megadta a módot arra, hogy nagyobb haladást mozgathasson elő. A felelősség őt terheli, s ha nagy is a feladatok száma, aránylag könnyű ma már, midőn a kezdet nehézségein túl vagyunk.

Budapest, 1889. decz. 5-én.

Neppl Ferencz,
országgazdálkodási képviselő.

TÁRCSA.

Karcolatok a dohányról.

A „Magyar Dohányuság” eredeti tárczája.

„A dohányzás ártalmas” című füzet, melyet „Török” irt (pedig a törökök nagy dohányosok) és melyet (őh fátum) Bagó nyomatott, mulattató részletekben is bővelkedik. Azt mondja a 11-ik lapon, hogy az emberevő vadak irtóznak a dohányosok húsától. A ki tehát azt akarja, hogy a szegény ember-evő vad urak tisztességes pecsenyét kapjanak, azoknak melegen ajánlom, hogy hagyjanak fel a dohányzással, mert különben nem részesülnek azon megtisztelő szerencsében, hogy egy ilyen tekintetes vadember ur által megéhetők legyenek.

Az említett füzet 15-ik lapján hivatkozást találunk Dr. Keibel abbéli véleményére, hogy a dohányzás a szivet is megtámadja; . . . „dass auch das Herz von diesem Gift ergriffen wird!” Ebből azonban csak annyi igaz, hogy Keibel ezt írja a „Wie sollen wir rauchen?” című könyvének 26-ik lapján. Csak hogy — s ezt a szerző nem említi — ugyanez a Keibel ugyanazon könyvének 29-ik lapján azt mondja, hogy szívbjajok csak ritkán s csak mérték-

Termelésünk haladása.

Minden jel arra mutat, hogy dohánytermelésünk okszerűsége jobb irányba fordult.

Tagadhatlan, hogy a dohánytermelésben élénkebb érdeklődés és mozgalom van napirenden és majdnem általános igyekvés észlelhető a termelők között.

Azonban még sok termelő nincs arról tájékozva, hogy tulajdonkép mit kellene és mennyit kellene középszerű termésnek nevezni.

Minálunk általánosan az a hit van elterjedve és elfogadva, hogy a középtermés a nehezebb fajú és szivaranyagnál katasztrális holdanként 6—7 métermázsra, a jó termés 9—10 mm.; megoklik ugyan elszórva, hogy 10—12 mázsa is megterem.

A kerti leveleknél pláne az átlag 3—4—5 mázsa szokott lenni.

Az én felfogásom szerint ilyen eredmények mellett nem valami nagy és kecsgetető ingerlő dolog, hogy dohányt termesztünk. Erre vonatkozólag legyen megengedve nekem a következő dolgot elmondanom.

Ezelőtt mintegy két évvel egy irányadó szaktekintély nekem azt mondta: mindaddig, míg a termeléssel oda nem jutunk, és oda nem fejlődünk, hogy a minimális termés holdanként 10 mázsa lesz, (elemi csapást és más fatumot kivéve), addig a a mi dohánytermelésünk nem fizeti ki magát, és nem is érdemes vele bajlódni.

E nézetet én teljesen osztom. Igaz, hogy a dohánytermeléssel a gazdának még más alapos éidekei össze vannak kötve, nevezetesen a vetés forgás, még pedig azon csatlakozó tény által, hogy a dohány után rendszeren igen jó buza szokott teremni. Tehát ez a körülmény is ingerli a gazdát arra, mondván: ha nem is fizeti ki magát a dohánytermelés, de kárpótólva van az által, hogy utána jó és sok buzája terem. De nem veszi figyelembe azt a körülményt, hogy harminc más kapásnövény, mely szinte ilyen jó megmivelésben részesülne, hogy az, ha nem is épen olyan jó, de bizonyára szintén igen jó elővetemény lenne a buzának; igaz, hogy az is hozzájárul, hogy a dohányföldet korán ősszel már be lehet vetni, a mennyiben korábban történik a letakarítása rendes körülmények mel-

let, mint más kapásnövényeké; tehát ez mindenesetre kecsgetető körülmény, azonban szerintem még sem érdemes, hogy ezért olyan áldozatot hozzunk, hogy egy hosszú éven át való bajlódás után ilyen kevés eredménnyel meg legyünk elégedve.

Mindezeket csak azért hozom elő, hogy fenti állításoknak támpontot adjak, hogy t. i. jelenlegi termelésünk nemcsak minőségileg, de mennyiségileg sem kielégítő, azon eredményhez képest, melyet máshol elérnek.

De nemcsak más tartományokban, de nálunk is, még ugyan szórványosan, de megtörténik, hogy a dohánytermés kielégítő eredményt ad. Csak egy esetet fogunk elmondani.

Ez évben egy kitűnő dohánytermelő, ki kerti leveleket termel és dohányját november havában már át is adta, 22 katasztrális holdon termelt, 20 holdon feles kertésszel, 2 holdon pedig majorságitag; az eredmény pedig volt 20 holdról 11, mond tizenegy métermázsra, a majorságitag kezelt dohány pedig 16 métermázsát adott holdanként kerti levelekben; így kell és így lehet dohányt termelni.

Igen ajánlatos volna, ha gazdáink nagy része ilyforma kísérleteket tenne, egy pár holdon majorságitag termelni, hogy az elbizakodott kertészek meg lehessen mutatni, hogy miként kell jobb dohányt és több dohányt előállítani; úgy mint a fentemlített termelő, ki majorságitag holdanként 5 mázával többet és ezenkívül még jobbat termelt, mint a kertész.

Ez lenne a legjobb mód arra nézve, hogy a kertészeket ösztönözzük jó szorgalmas és becületes munkára; mert ott, a hol ugyanegy megyében, egy táblában, egyenlő földben holdanként 5 mázával több termelt, mint a hasonló másik részben, ott nemcsak a jobb kezelésben rejlik a nagy különbség, hanem a csempészetnek is kell közreműködnie, habár 11 m.-mázsra kerti levél termelés holdanként nem megvetendő dolog.

Alkalmunk lesz ezen megtörtént tényről legközelebb a termelőtől magától ezen egész kezelési és működéséről közleményt közzétehetni; annak mikénti kezelése és hogy mennyibe került annak megmunkálása stb. az mind le lesz írva.

telen dohányzóknál fordulnak elő. (Selten und nur bei ganz unmässigen Rauchern.)

S itt nem mulaszthatom el, a dohányt Dr. Keibel életében is védelmembe venni; ez a jeles orvos ugyanis a sok dohányzás következménye gyanánt szívelzsírosodást vagy elhízást jósol, szóval a dohányzók sorban szivbetegké válnak. No, ebben igaz van, ezt már elismerem, mert ezt már magamon is tapasztaltam nem egyszer; én ugyanis erős dohányzó vagyok, de azonnal táj a szivem, ha látom, hogy más dohányozik vagy szivarozik s nálam nincs szivar, s egész a legközelebbi trafikig szivdobogást érzek, mely azonban — mielőtt rágyújtottam — veszélyen kívüli állapotomba helyez ismét vissza.

„A dohányzás ártalmas” című füzet 19. lapján egész komolyan állítatik, hogy a dohányfűst korma az orrcsatornák oldalfalaihoz tapad, ha a fűstöt az orronkora át bocsátjuk ki; bonczoláskor e korom lapátocskával vakarható le. Szép. Elhizem, habár kéteyleim vannak eziránt is, mert sok bonczolásnak voltam már szemtanúja, de kéményseprőt, mint bonczolási bizottsági tagot, még nem láttam.

Szerző a füzet végén bevallja, hogy a dohányzás zsarnoki uralma oly szilárd és rendíthetetlen, hogy a tudományunk minden igyekezete e téren hiábavaló. (21 lap.) Biz ez igaz s azért hiábavaló volt a nagy fáradság, annyit összeidezni; biz igaz, hogy a dohányzás

„rendíthetetlen”; tudta ezt Tisza Kálmán is, mikor a szivarok árát fölemelte.

„A dohányzás veszélyei” című füzet 11-ik lapján Thewrewk Árpád ur azt írja: „Helvig két testvér halva látott szeme előtt összerogyni, kik közül az egyik 17, a másik 18 pipát szitt volt el fogadásból”. Fene nagy ellensége lehetett életében az a Helvig a dohánynak ha még halva is látta a dohányzás következményeit; aztán meg 18 pipát elszíni! Ugyan kérem, hát dohány volt-e abban a pipában? Mert ha volt, akkor csak a dohányt szívhatták el, a pipát nem; a pipát az a boldogult két testvér kiszívta!

Akinek elég bátorsága van harmincz krajczárt reszkirozni és elég ideje T. A. urnak „A dohány megerg” című füzetét átolvadni, az a 11-ik lapon a következőket találja: . . . mai nap gyászosan igazolják a kórházakban, dohánygyárakban gyűjtött adatok, melyek a dohány és dohányzás okozta betegségeket illetőleg oly szomorúak . . .

No de most a saját fegyverét fordítom a szerző ellen; az imént Dr. Keibelre hivatkoztam a szerző, Keibelre, ki a szívelzsírosodásra kapott szabadalmat; hát ugyanezen Dr. Keibel ugyanazon művének 29-ik lapján azt írja, hogy azoknak, akik sokat dohányoznak vagy dohánynyal sokat foglalkoznak, megárthat a dohány, azonban „hierüber noch keine

Hogy mily nagy fontosságot fektetnek más országokban a dohánytermelés előbbvitelére, az kitűnik jelen számunkban közzétett, Elzász-Lotharingában a dohánygyári igazgatóság által tétetett többrendű kísérletevekből úgy magvak, mint különböző palánta-nyelés és átültetés (pikírozás) stb. dolgokról. A legalaposabb eszközök a czél elérésére a többféle kísérletevések, ezek által fogunk leghamarább czélt érni. De erre a gazdák vannak hivatva első sorban, műtrágya-próbák és egyéb különböző munkátelek, egynehány holdoni majorsági kezelés által, elővetemény megválasztása, mikor trágyázzunk és melyik a legalkalmasabb mag a talajunkhoz; mindezen kérdésekben meggyőződést kell szerezni.

A mag megérése és a dohány többszöri szedése óriási fontossággal bír.

A mag megérése szempontjából a „Gyakorlati Mezőgazda“ című lap után figyelemre méltó cikket teszünk közzé, mely nagyon alaposan fejtegeti a kifagyás elleni védekezések közt azt a fontos és helyes nézetet is, mely szintén kísérlet tárgya volt, hogy a teled növények közül legjobban azok állták ki a telet, melyek legjesen érett magból lettek elvetve, és az ugyanakkor kísérletképen nem teljesen érett magból vetett növények legnagyobb része kiveszett. Ebből csak azt akarom kivonni, hogy a dohánytermelésnél is a legnagyobb faktort képezi az érett magból előállított palánta, mely mag erősebb és gyökerebb palántát ad és minden tekintetben jobban fejlődik és gazdagabban és tökéletesebben terem.

A többszöri szedés pedig oly fontos és lényeges, hogy ezt nem lehet eléggé kellően figyelmébe ajánlani a termelőnek.

Nem úgy, mint régen és amint ország-szerint szokásba van most is, hogy a dohányt az aránylag leghelyesebb kezelésben is négy időközben szedjük, nevezetesen aljdohány, tőkedohány két ízben (de legtöbb helyen csak egyszer), és végül hegydohány. Am azon termelő, kinek 16 mázsa dohánya termett egy holdon, az nem a rendes szokás szerint szedette dohányát, hanem több ízben, mindannyiszor, a hány-

szor látta, hogy a tőkén és melyik tőkén érett levelek voltak. épúgy, mint a gyümölcsöt, melyet több ízben és pedig mindig akkor, a midőn megérett, szedik.

Igen természetesen, hogy ily többszöri szedés által a mennyiség egyszer-egyszer nem nagy és könnyen lehet bírni vele, minden munkáját kényelmesen megtehetni, rendszeren lehet fülleszteni, és könnyedén elhelyezni stb.

A tőkén maradt leveleket pedig, a mennyiben mindig kisebb számban lesznek, a tőke jobban fejleszti és így fokozatosan mindig kevesebb levélre jut a tőke egész ereje. Ezen eljárást igen helyeseek és általánosan elfogadhatónak tartom.

Da.ózi Vilmos

Általános tudnivalók.

II.

Kis és nagy községekben a községi előjárók, rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármesterek kötelesek a hozzájuk beérkezett termelési bejelentéseket a tekintetben megvizsgálni, valjon a jelen törvény által kívánt adatok felvételére véve és hitelesek-e? nem fordul-e elő bennök oly földrészlet, mely tulajdonságánál fogva ezen törvény 2. §-a szerint a dohányültetésből kizárható; kötelesek továbbá a hiányosan kiállított bejelentési íveknek kiegészítését eszközölni és az így átvizsgált, illetőleg keigésztett, aláírással megerősített és hivatalos pecséttel ellátott bejelentéseket és pedig külön a kincstári, külön a külkiviteli dohánytermelésre és külön a palánta nevelésre vonatkozókat, betűsoros jegyzék kíséretében minden hó végéig, a december hóban beérkezettek pedig legkésőbb január hó 4-ig az illető dohánybevéltő felügyelőséghez be- küldeni.

*

A termelő dohányterméséből senkinek bármily czímen, bármely csekély mennyiséget sem engedhet át, hanem köteles a nyert egész termést a megállapított határidőben beváltás végett hiány nélkül a jövedéki raktárba beszállítani, — illetőleg a termelésre következő év január végeig engedélyezett dohánykiviteli kereskedőnek átadni, vagy saját teljesen biztos és pénzügyi hatósággal ellenzárral ellátott raktárába beraktározni vagy külföldre kiszállítani.

*

A dohánytermelő nemcsak a hivatalos eljárás útján megállapított és az engedélyibe bejegyzett, hanem az egész dohánytermés mennyiségének hiány nélküli beszállításáért felel kertészeivel együtt egyetemlegesen felelős.

Azon felet kertész, a ki dohányjövédéki kihágás miatt elmarasztaltatott, az elmarasztalásról vett hivatalos értesülés után, a szerint, amint ezt ezen értesítés, a csempészet mértékéhez képest megállapítja, a dohánytermelő által, a dohánytermelési engedély különben elvonásának terhe alatt a szolgálatból azonnal vagy legkésőbb újévkor elbocsátandó.

Az ezért elbocsátott kertész a dohánytermelőtől elbocsátása miatt semminémű kártérítést nem követelhet.

Ha a bejegyzett mennyiségnél kevesebb szállítatik be, a hány után kiszabható fo-

gyasztási illeték és pénzbüntetés-összeg erejéig a beváltási ár biztosítékul visszatartható.

A községek előjárói, illetve a városok polgármestereinek kirendeltjei kötelesek a termelőkkel a beváltó bizottság előtt megjelenni, illetve a dohányszállítmányt a termelési helytől a beváltási állomásig, vagy a külkiviteli kereskedő által pénzügyi közeg ellenőrzése mellett történő átvételéig csempészet, vagy elidegenítés megakadályozása czéljából kísélni, a dohánybevéltés egész tartama alatt közreműködni és a beváltási ár megtörtént kifizetéséről a kellő elismervényt aláírni.

Ezen eljárásokért utiköltség és napidíjban részcsülnek.

A dohánybevéltési árból levonandó kincstári tartozások.

A dohánybevéltési árból, mely a termelőnek a beváltott dohányért jár, mindenekelőtt a kincstár által kifizetett termelési előlegek, engedélyilletékek, adó hátralékok, egyezőval a kincstár illető összes követelések vonatnak le.

Az előlegekből, a kiszolgáltatás alkalmával csupán a korábban felvett ily előlegekből származó hátralékok vonatnak le, — ellenben adó és egyéb kincstári követelések, a rendes dohánytermelési előlegekből csak akkor vonhatók le, ha ezen levonásokba a termelő önként beleegyezik.

A kincstári termelőknek és azok feleskertészeinek kijáró dohánybevéltési árakra történt bírói lefoglalások esetében követendő eljárás.

A kincstár a termelőnek az általa termelt dohányért eső árból csak azon összeget fizeti ki, mely a termelési előlegek, engedélyilletékek és adóhátralékok, szóval a kincstári összes követelések levonása után fennmarad s ily bírói foglalás tárgyául csakis azon összeg tekinthető, mely az ily kincstári levonások után fennmarad.

Ezen maradékrész rendszeren felerészben a termelőt, felerészben pedig a dohánykertészeket illeti. De a dohányos kertészeket illető felerészhez a termelőnek, ki őket családjaikkal együtt egész éven át táplálja és előleggel tartja, minden más hitelezők előtt elsőbbségi zálogjoga van, mert a dohánykertészek a termelőnek szerződéses (conventionatus) cselédei, kiknek bérét az általuk termelt dohány árának egy része képezi, továbbá, mert a törvény csakis termelőt ismervén el a dohányár tulajdonosságának, ugyanannak mindazon összegekhez, melyeket dohányos kertészeinek ebbeli bérök fejében előlegként kiadott, teljes kézi zálogjoga van s így egyedül azon rész tekinthető a dohánykertészek harmadik számára lefoglalható résznek, mely a termelő és a felesdohányosai közt történt leszámolás után fennmarad.

Ha a bírói foglalás a termelő részére kijáró dohányára intéztetik; az a beváltóhivatal által akadály nélkül elfogadtatik, ha csak a foglalás ellen elsőbbségi igények nem érvényesíttetnek.

Ha ellenben a foglalás a dohányos kertészek részére kijáró dohányára intéztetik, ez esetben a beváltó hivatal köteles

abgeschlossene Untersuchungen existieren!

Parent-Duchatelet, Thackrah és d'Arcet szerint az egészségre nézve ártatlanabb növény a dohánynál alig létezik. Ugyanezt mondja Melier is, ki az összes francia dohánygyárakban tizenkét orvosból álló bizottsággal tett ez irányban tanulmányokat, melyekről 1842 április 22-én kelt referációjában azt írja: A dohánygyártás az egészségre nézve sem káros sem veszélyes befolyással nem bír. (Tabak und Zigarrenfabrikation, Ladislaus Wagner, Weimar 1871. 151-ik lap.)

Ha a szerző látná a dohánygyárak pirosposztság, életerős munkásait és munkásait, akkor másként írta erről; egy fecske nem csinál tavaszt; ha egy trafikrajla buskomorsá, ba esik, mert szerelmes szive csalódott, annak nem az a sok trafik szivar az oka! Kár tehát a fűzetnek 19-ik oldalán Meliernek csak egyoldalulalul hivatkozni. Egyáltalában a szerző gondosan kiválogatta az idézeteket s kizárólag azokról tesz említést, akik — mint ő — vagy a dohányzás ellenségei vagy mint ilyenek akarnak látszani; a dohánynak is, mint minden közigazdasági terményeknek, van már elég tágas irodalma és mint bizonyosat merem állítani, hogy ezen irodalom koripheusai között azok száma, kik a dohány mellett vannak, háromszorta nagyobb azoknál, kik ellene vannak; már pedig, kérem, a többség győz.

a végrehajtónak tüstént kijelenteni, hogy a foglalást csak azon maradékrészre fogadhatja el, mely a termelével történt leszámolás után az illető dohányszám számára megmarad. — Ezen kijelentés a foglalási jegyzőkönyvbe felveendő.

A dohányszám kifizetése alkalmával megköveteljük, hogy a termelő, a feleskértészeivel történt leszámolást, hiteles alakban, a beváltóhivatalnál mutassa be, mely leszámolás után fenmaradt összeget a foglalatóknak kiadja.

L. K. O.

A dohányszám emelésére szolgáló eszközökről Elzász-Lothringiában.

A császári dohányszámokra felügyelő kormánybiztos azon kísérletekről, melyek az elmúlt évben a birodalmi dohányszámjavítására tettek a földmivelési tanácshoz követhető értesítést terjesztett be: Az 1889-ik év folyamán folytonosan a községekben való kihirdetés, a sajtó s kiválóan a „Landwirthschaftliche Zeitschrift“-ban közzétett dolgozatok által a Ficalia-trágyázás alkalmazásának kártékony voltára a dohányszámok emelésére nézve lett utalva; és a dohányszámok trágyázására csak istállótrágya és ha az elegendő mennyiségben nem volna kapható, műtrágya hozzáadása lett ajánlván.

Hogy tengerentúli dohányszámok honosítását megkísértsék, a kormány már múlt évi augusztus havában megkereste a baltimore-i és newyorki konzulokat, hogy marylandi és connecticuti magot szerezzenek.

Midőn ezen magok megérkeztek az egyes községekben a polgármesterek által már ki voltak jelölve azon ültetvényesek, kik saját koczkatukra tengerentúli magvakból dohányszámot termelni szándékoztak és azok ültetők, kik szabály szerint trágyázott földet a dohányszámokból szállítandó palántákat meghatározott jótállás mellett ültetni akarnak.

A dohányszámok által szállítandó palánták beültetésére 1888-ik év közepén egy nagyobb kertet béreltek, melyen először is a mag fölvetelére trágyaágyakat készítettek és azután oly trágyaágyakat, melyekben a palántákat pikirozták.

Saját koczkatukra történendő kísérletekre 38 községben egészben 276 ültetvényes késznek nyilatkozott még pedig marylandi palántákkal 3587 árnyi területen, connecticuti palántákkal csak 985 árnyi területen.

Ezen ültetvényesek a kért magot jókor megkapták és kivetették. A szállított magból nyert palántákkal csak kis területeket ültettek be. A mag ugyanis vagy egyáltalában nem kelt ki vagy csak kis mértékben; másrészt pedig a kezdetben jól kikelt palánták egészben vagy részben elhervadtak. Ép oly jó eredményt, mint a hazai magból, a connecticuti és marylandi magból csak kevés ültetvényes ért el.

Strassburgban a jótállás mellett próbadohányszám termelő ültetvényesek a legjobb sikert érték el. A mag, mely ugyanazon időben lett kivetve, mint az ültetvényeseknek kiszolgált mag, egészen kikelt és gyorsan nőtt, és a kis palántákat csakhamar a pikirozás után a szabad földbe ültethették. Ha a növénytenyésztésre Strassburgban gondot és költséget is fordítottak, mint a minőrt közönséges ültetvényesek azokra nem fordíthat, és az egy kitanult kertész felügyelete alatt állva, e csak pikirozott palánták tenyésztésére szorítottak, az ezeknél tapasztalt észleletek mégis azon eredményre jogosítanak, hogy sikerülni fog egy a közönséges ültetvényes által is alkalmazható módszerrel connecticuti és marylandi magból használható palántákat nevelni. A dohányszám emelésére szolgáló fázadozások főfeladata lesz a jövő esztendőben az ültetvényeseknek az ehhez szükséges utmutatást adni.

Már a folyó évben is meg lett beszélve a tengerentúli maggal bevetett melegágyak megtekintése alkalmával azon más és viszony, mely szerint a vetési ágyak czélszerűen tervezendők és készítendők volna és erre is Schmitter igazgató, a dohányszámokkal foglalkozó községekben dúsan szétosztott iratában: A dohányszámokhoz 1889. július hóban utbaigazítás adatai. Valamint az új dohányszámokkal történendő kísérleteken való részvételnek megindítására, épúgy a vetési ágyak javítását és czélszerű berendezését czélzó mozgalmat is az ültetvényesek a legjobban fogadták.

Jelenleg alkudozások folynak a fölött, hogy több községben az ültetvényeseket connecticuti magból kelt palánták nevelésére melegágyakban egyesítsék. Kilátásba helyezték, hogy szükség esetén jó melegágyak készítésére az országos alapítvány segélyt fog nyújtani.

Ha több községnek a kertész felügyelete alatt sikerülni fog jó vetési melegágyakat készíteni és ezeket gondosan bevetni, akkor a dohányszámok részéről azon ültetvényeseknek, kik magukat kötelezik az ezen melegágyakból kikertült palántákból szabályszerűen trágyázott földet dohányszámot termelni, a dohányszám megvétele jó árak mellett biztosítottatik.

E mellett Strassburgban jövő esztendőben is az ültetvényeseknek dohányszámok foglalkoztatni. A tenyésztés t. i. nemcsak pikirozott palánták nevelésére fog szorítkozni, hanem jövő évben fele részben pikirozott és fele részben nem pikirozott palánták foglalkoztatni. Annak az oka, hogy Strassburgban a folyó évben csak pikirozott palántákat neveltek, abban a körülmenyben rejlik, hogy a Strassburgból szállítandó palántákkal való kísérletekre annyi bejelentés érkezett be, hogy nem pikirozott palánták tenyésztésére mar nem maradt hely.

Strassburgból 19 községben lakó 68 ültetvényesek szállítottak pikirozott palántákat, még pedig marylandi palántákat 218 árnyi területre, connecticuti palántákat 384 árnyi területre. Mindazon ültetvényesek, kikkel ezen palánták tenyésztése végett írásbeli szerződés kötött, mely szerint ők kötelezve voltak a földet szerződészerűen trágyázni, a dohányszámok pedig szabott ár megadására, a nekik megígért palántákat jókor és kitűnő fejlődésben megkapták. Azok erre mindnyájan jól nőttek és július végéig pompásan fejlődtek. Julius végén a belőlk nyert dohányszám legalább is a belsőföldvel egyenlő rangú volt, sok helyen pedig jobb, nevezetesen levdűsabb volt és levelei nagyobbak és szélesebbek voltak. A száraz idő belépte után azonban a pikirozott palántákból nyert dohányszám nem oly előmeneteleket tett és korán érett meg, míg a belsőföldi magból nyert dohányszám, valamint maguk az ültetvényesek által termelt nem pikirozott marylandi és connecticuti palántákból nyert dohányszám a száraz idő alatt is tovább nőtt és csak később érett meg. A próbadohányszám nevelésére nézve mindenesetre hátrányos azon körülmény, hogy az ültetvényesek a pikirozott palántákból a dohányszám nevelésében való megállapodásának bekövetkezéséig és megérése alkalmával azt nem szedték le, még a leszedett dohányszám mennyisége kisebb lett, azáltal, hogy a dohányszám növeése oly korán megszűnt. Hogy ez miben rejlik, a következő években történendő kísérleteknél lesz megállapítandó. Azonban már most is meg lett állapítva, hogy arra, azon mód és módszer, mely szerint a pikirozott és nem pikirozott palántáknál a gyökér fejlődik, a mennyiben az itt szokásos módon lesznek beültetve, befolyással bír. Ugyanis azt vették észre, hogy a nem pikirozott, tehát az itt szokásos módon nevelt palánták erős, mélyre menő gyökereket hajtottak, míg a pikirozott palántáknak csak oldal- és a felületen tovább menő gyökerei voltak.

Ez abban leli magyarázatát, hogy a nem pikirozott és a vetési melegágyban sűrűn egymás mellett állott palánták gyökerei az át-

ültetésnél még kicsinyek és annyira összehúzórtottak voltak, hogy ültetésnél újjal vagy pálcával csinált lyukba kényelmesen beférnek. A pikirozott palánták dúsz, hosszú és minden oldal felé kiterjedő gyökérzete azonban ily kis lyukba nem fér; ennek következtében a gyökerecskék a vetésnél könnyedén fölfelé hajolnak és aztán elszatnyulnak. Hogy a kertész szabályai szerinti ültetésnél a pikirozott palánták épúgy, mint a nem pikirozott palánták erős és mélyre menő főgyökereket hajtának, a Strassburgban ily módon kiültetett és nagyra növesztett pikirozott connecticuti és marylandi palánták eléggé bizonyították.

A jövő esztendőben a tett tapasztalatok következtében a pikirozott palánták ültetésére nézve egész új szabályzatok fognak kiadani és általában arra kell utalni, hogy a pikirozott palánták minden esetre nem az ültető palczával, hanem mint ez már több helyen szokás, az e czélra igen alkalmas eszközzel (Harke). Nem szükséges a pikirozást abban hagyni. A pikirozás ugyan oly ültetvényesekre nézve, kik a palánták átültetésére elegendő földet birnak, igen ajánlható, mert a pikirozott által oly palántákat nyernek, melyek a nem pikirozott palántákhoz képestre és erőre nézve jelentékenyen fölülmúlják, a szabad földbe való átültetés után gyorsan tovább nőnek és friss növések következtében oly korán érnek meg, hogy a dohányszám a fagy elleni veszély belépte előtt arathatják.

Midőn azonban a pikirozást csak az ültetvényesek kis része eszközölheti tényleg, mindenekelőtt oly módot kell leltetni, mely szerint a behozott magból a pikirozás alkalmazása nélkül is használható palántákat nyerhetni és erről a dohányszámokkal foglalkozó közönséget lehetőség szerint fölvilágosítsák.

Ezt hirdetések, a sajtó és gazdasági gyűlésekben a dohányszámok által készített melegágyak bemutatása mellett tartott előadások által megkísérlni kellene.

Az 1889-ik évben nyert próbadohányszámok jóvedelméről valamint azok minőségéről ez idő szerint még nem szolgálhatunk pontos adatokkal. A pikirozott növényekből áronként nyert dohányszám mennyisége nem sokkal kisebb a belsőföldi dohányszám mennyiségénél; a minőségéről egyelőre nem mondhatunk semmit. Azonban annyi bizonyos, hogy a pikirozott növényekből nyert dohányszám sokkal finomabb és használhatóbb levelet szolgáltat, mint a belsőföldi dohányszám.

Hogyan, miként védhetjük vetéseinket a fagy ellen.

Nem kis aggodalommal tekint a gazda a tél beállta elé, mert nem ritkán szerepel a hideg se, mint őszi munkásságának eredményét megsemmisítő hatány. Majd a nagy hideg semmisíti meg vetését részben vagy egészben, azáltal, hogy a növényzet viztartalmát megfagyasztja, különösen akkor, ha hirtelenül enyhe idő követi, majd a száraz, hideg és enyhe idő egymással váltakozván, eredményezi az u. n. kifagyást, a midőn is a növényzet gyökere, a föld összehúzódása és kitágulása következtében a talajból kiszorítottatik.

A növényzetnek ezen elfagyása és kifagyása különösen hóban szegény télen szokott tudvalevőleg jelentkezni, a mikor is egynemely vidéken oly jelentékeny károkat okoz, miszerint a gazdának minden lehető el kell követnie, hogy az ily uton jelentkező kár a minimálisra redukáltassék. Azonban nem minden vidék szenved egyenlően a fagy által. Fagyolt pusztított területeket leginkább olyan vidékeken láthatunk, hol a talaj nedvességben bővelkedik, avagy a hol a talaj humusdus, vagy éppen tözeges. Ilyen helyeken oly jelentékeny károkat okozhat a fagy, hogy nem egy helyen kénytelenek voltak e miatt az őszi vetésekkel felhagyni a tisztán tavaszi vetemények termesztésével foglalkozni.

A téli fagyoknál különben a kései tavaszi fagyok még veszélyesebbek, úgy nemkülönbön a korai őszi lagyok.

A mi a fagyok elleni védekezést illeti, az csupán a mag megválasztására a vetésmódra vonatkozhatik, mert a közvetlen utoni védekezés teljesen lehetetlen.

A mag ellentálati képességére első sorban is azon égalji viszonyok vannak befolyással, melyeket a mag otthonának lehet nevezni. Az északról hozzánk kerülő magvak mindig nagyobb ellentálati képességet mutatnak a hideggel szemben mint azok, melyek délibb vidékről kerülnek hazánkba, a mely utóbbiak kemény teleink alatt csaknem teljesen kipusztulnak. Hasonlólag viselkednek a szigetektől s tengerparti klíma alól hozzánk kerülő magvak s innét van, hogy az Angliából s Ausztráliából hozzánk kerülő magvak kevésbé vagy egyáltalán nem diszlenek. E körülményt figyelmen kívül hagyva megváltoztatás esetén nem szabad, de sőt egyenlő klimatikus viszonyok mellett, azon magnak nyújtandó előny, mely magasabban fekvő talajról származik. A magnak ellenálló képességet különben lényegesen fokozhatjuk az által is, ha az elfagyás, vagy k. f. agyás esetén épen megmaradt és tovább tenyésző növényzetet nem szántatjuk ki, hanem learattatván vetőmagul használjuk. S ha ez eljárást következetesen eszközöljük, néhány év múlva egy olyan válfajtát nyerünk, mely nagymértvű ellenállási képességet tanusít a hideggel szemben.

Bármilyen vetőmaggal teszünk is kísérletet, azon eredményre fogunk jutni, hogy a legnagyobb magvakból kifejlődő növényke mutat legnagyobb ellenállási képességet a hideggel szemben. A kis magban felhalmozott tápláló anyagokat csakhamar elfogyasztja a fejlődő csíra s így nagy mérvben van a külső befolyásoknak, a hőnek, világosságnak s egyéb hatásoknak alávetve. Nem így azonban az oly növényke, mely nagyobb magból fejlődik, melynek nagyobb táplálék áll rendelkezésre s mely már épen ebből kifolyólag erőteljesebb fejlődésnek indult kezdetlől fogva s így a külső hatások kevésbé vannak hátrányára, főleg pedig az elfagyásnak képes erősebben ellenállani. Borsóval és buzával tétettek ez irányban kísérletek, a melyek azt eredményezték, hogy a legnagyobb magvakból fejlődött növényekből csak 12% ment tönkre a fagy behatása következtében, ellenben 30% a kisebb magvakból fejlődött növényzetből.

Jelentékeny betolyással van továbbá a növényzet fagyálló képességére a **vetőmag érettségi foka is**. Ha úgy a teljes, valamint a sárga és teljes érés alkalmával aratott mag mindenikéből 100—100 szemet vetünk el ősszel, azt fogjuk tapasztalni, hogy a teljes érés alkalmával nyert mag mutat legnagyobb ellenállást a hideggel szemben. Ide vonatkozó kísérletek bizonyítják, hogy a sárgán, vagy zölden érett magból minden 100 közül csak 40, — a teljesen érett magból 88, — a teljesen érett magból pedig 100 növényke, vagyis annyi, mint a mennyi elvetve lett, maradt meg tavaszra. E kísérletből is látható tehát, hogy mily nagyfontosságú dolog nem az összes termést egyszerre, hanem a magnak valót néhány nappal később aratni.

A korai vetés is lényegesen fokozza a növényzet fagyálló képességét, mert csak ez esetben gyűjthet még az őszi folyamán a növényke magának elegendő mennyiségű tápláló anyagot, mert csak ez esetben fejlődhetik a tél beálltaig erőteljes növénynek, a mely azután természetesen nagyobb fagyálló képességet mutat, mint a későn vetett gyenge növényke. Másrészt azonban — miként hangsúlyoztuk — korai vetés esetén, nagy mennyiségű táplálóanyagot gyűjthet a növényke s így a netalán szenvedett kisebb mérvű fagyárokat könnyedén pótolhatja helyre.

A kései vetésnél sok esetben nemcsak azt tapasztalhatjuk, hogy a már kibujt növényke elfagy, hanem még azt is, hogy a korán jelentkező hideg miatt a mag egy jelentékeny része nem is csírázik, hanem a nedvesség behatása következtében elrothad, ugyannyira, hogy tavasz felé vetésünk oly ritkák leend, hogy azt kizsántani leszünk kénytelenek.

A dohány Magyarországnban. *)

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

(Folytatás.)

Hogy lehetőleg röviden tájékoztatva legyünk, a természetett dohánymennyiségéről, adjuk itt a következő statisztikai adatokat néhány év termeléséről:

Év	beültetett terület holdakban	beváltott dohány métermázs.	összes bevált. költség
1876.	105.574	577.429	11,303.505 frt 86 kr.
1877.	101.044	460.331	8,187.865 " 66 "
1878.	103.584	441.640	8,212.288 " 63 "

Az átlagos eredmény tehát ezen években a következő:

Év	termés holdanként	váltáság holdanként
1876.	455 kgr.	78 frt
1877.	426 "	78 "
1878.	408 "	74 "

Mindjárt föltűnik, hogy az 1876 után következő években a mennyiségben hanyatlás mutatkozik. Ez leginkább az időjárás különféleségében leli magyarázatát.

Nézzünk még néhány évi termelési eredményt az újabb időkből.

Év	beült. terület holdakban	beváltott dohány méterm.	összes bev. költség
1885.	91.429	497.158	8.417,053
1886.	91.035	327.591	5.809,680
1887.	93.178	466.661	8.242,547
1888.	87.040	450.111	7,930,855

Ezen évek átlagos eredményei, — a mennyiséget és váltáságot illetőleg — következők:

Év	termés holdanként	váltáság holdanként
1885—	543 kgr.	92 frt 03 kr.
1886—	360 "	63 " 82 "
1887—	500 "	88 " 46 "
1888—	471 "	91 " 11 "

Adjuk még itt néhány évről az átlagos eredményt.

Év	term. holdanként	váltáság holdanként
1880.	646 kgr.	114 frt 73 kr.
1881.	467 "	84 " 39 "
1882.	534 "	93 " 38 "
1883.	494 "	87 " 72 "
1884.	461 "	79 " 63 "

Ezen tételekből látható, hogy meg lehetsé eltérések mutatkoznak a termelési eredményben.

*) Lapunk fel. szerkesztőjének az orsz. gazdasági egyesület felkérése folytán a párisi világkiállítás alkalmából tartott nemzetközi gazdaságkongresszus számára írt jelentése.

De az időjárás, különösen az utóbbi években, oly szeszélyes volt, hogy ennek eredménye nagy mértékben kell, hogy mutatkozzék, különösen a dohánynál, mely fölötté érzékeny a külbehátások iránt. Főképp eddig rendkívüli behatása volt a dohánnyra az időjárásnak, mivel a dohány nagyrészt a szabadban szárítottatott. Mindenesetre nagy változás várható az újabb törvény azon rendelkezésétől, hogy a levelek ezután fedél alatt szárítandók. Föltűnő jó eredmény mutatkozik az 1880. évben, mikor a dohánytermés igen sikerült.

Megjegyezzük, hogy mindazon számadatok, melyeket fentebb adtunk, csakis magára a kincstári termelőkre (vagyis azokra, akik egyenesen a kincstárnak termelnek) vonatkoznak. Hogy az egész ország termelése felől tájékozva legyünk, adjuk itt még az utolsó négy évben a külkivitelre való termelés eredményét.

Év	beült. terület holdanként	beváltott dohány méterm.
1885.	11.057	50.000
1886.	10.471	40.000
1887.	8.607	52.690
1888.	7.108	38.580

Ezek után felemlítjük, hogy a dohányjövődéknek bruttó-jövedelme 1886. évben 32,589.181 forint volt, 1887-ik évben már 34,515.117 frt és még folyton jelentékeny jövedelem-szaporodásra van remény, mint-hogy újabbban szigorú intézkedések történtek a csempészet meggátolására s ezenkívül a termés javulása is növesztetni fogja a kincstár jövedelmét.

Dohánytermelés tekintetében az ország 39 körzetre osztottat fel. Az anyag beváltását, kiképzését, válogatását, bálózását és elszállítását a kincstár részére jelenleg 34 dohánybeváltó hivatal teljesíti. *) A dohány felgyártásához 12 gyár áll rendelkezésre és pedig Budapesten 2, és egy-egy Pozsonyban, Debreczenben, Szegeden, Selmeczen, Szolnokban, Kassán, Kolozsvárt, Temesvárt, Zágrában, Fiumében. Az egyedüri kezeléséhez tartozó összes ügyeket, az eladásra vonatkozó ügyek kivételével, a Budapesten állomásozó központi igazgatóság látja el.

Az eladásra vonatkozó ügyek eldöntése, a jövedéki vizsgálatok végrehajtása, csempészet megakadályozása a pénzügyigazgatóságok hatásköréhez tartozik.

És ezek után áttérünk a termelés ismertetésére.

II. KÜLÖNÖS RÉSZ.

A dohány termelése.

Az utóbbi időben — mint azt már előbb is említettük — az országban a helyes, okszerű termelés-mód nagyon előrehaladt. Röviden felsoroljuk itt a dohánytermesztése körül megszerezte divó szokásokat, a mag elvetésétől egészen a dohány átadásáig.

Meleg- és hidegággyak. A melegággyak készítése nálunk a legkísérletesebb mód szerint, a legczélserűbben történik. A melegággyak helyei kiástatnak, szá-

*) Legújában már 40.

las vegyes trágyával megtömetnek és egyenletes alakban deszkával körülkerítetnek. A trágya fölületére válogatott, szerves anyagu, tiszta humusz-tartalmu gyommentes, vagy ahol van, erdőirtás alóli földet használunk. Ezen melegágyakba azután márczius elején bevetik a legnagyobb gondal kezelte, érett, tiszta magot, olyan fajtából, amint az illető vidék viszonyai megkívánják. Ma már a legtöbb helyen a sorvetést alkalmazzák a melegágyakon, úgy, hogy a sorok közt 2—3 centiméter ürrad, miáltal meg lesz gátolva az eddig oly sok bajt okozott tulsűrűség, mely mellett a palánta nem tudott kellőleg kifejlődni. A melegágyak nagy gondal kezeltek, a gyomtól tisztán tartatnak, langyos vízzel, melybe trágyalé van keverve, öntöztenek, sok helyen már műtrágya-keverékkel is öntöztenek a rovarok pusztítása végett. A melegágyak mellett hidegágyak is készítenek. Ezek palántás ágyak, melyek későbbben és rendszeres földben szolgáltatnak erős patántát az esetleg szükséges feldozáshoz.

A dohányszőlő megművelése. Legtöbb helyen az ötös forgó alkalmaztatik, mely a dohányszőlőnél legcélszerűbbnek bizonyult. Ezen ötös forgás körülbelül a következő: Egyik évben erős trágyázás után takarmánynövény (bükköny, zab vagy más tavaszi takarmány) jön a földre, jövő évben dohány, azután buza, árpa, tengeri, trágyázva takarmány, utána ismét dohány és így tovább. Ilyformán megy az, természetesen alkalmazkodva a helyi viszonyokhoz. De lehetőleg mindenütt kikerüljön, hogy a dohány alá trágyázzanak. Mindig csak a megelőző évben trágyázzák meg a földet.

A trágyázás leginkább házi állatok vegyes trágyájával történik s csak ujabban veszik igénybe itt-ott a talaj erejéhez mérten a műtrágyákat is.

Szeptember közepén a dohányszőlő szánt föld rendszeres mélyítő ekével felugorlatik, kora tavasszal, márcziusban megfogasoltatik és ismét felszántatik. A dohány elültetése előtt pár nappal ismét felszántják a földet, de nem mélyen, hanem inkább csak a fölületén. Ekkor egészen porhanyóssá tétetik a föld, sok helyen az elültetés előtt sima hengerrel meg is hengerezik. Ezek után következik az elültetés.

Az elültetés. Ezen miveletre kiváló gondot fordítanak. Mindenekelőtt figyelemmel vannak arra, hogy az elültetendő palánta friss, izmos, erős gyökerű legyen. Az elültetés rendszeres sorokban és megfelelő távolságban kijelöltetik és pedig minden egyes palántának külön ki van jelölve a helye, egy kis lyuk készítése által, melybe egy kis víz, esetleg trágyalével vegyítve, jó. Ebbe a gödröcskébe ültetik azután a palántát.

Az elültetés sűrűsége az illető dohányszőlőnek nagyságától van függővéte. Ölenként 12—16 szálig ültetnek és így egy-egy kath. holdban 19200—25600 közt váltakozik a palánták száma. Ezen kiültetett palántákból sokat a féreg, sokat egyéb visztagságok elpusztítanak, melyeket azután folyton kipótolnak a palántás

ágyakról. A gazdák azon igyekeznek, hogy az elültetés május elején kezdetét vegye és ugyanezen hóban be is fejeztessék.

Felolvasás a dohány kezeléséről.

Tartotta Szegeden, a városháza tanácstermében 1889. évi június hó 30-án délelőtti a szegedi gazdasági egylet felkérésére: Láng Ferencz. m. kir. pénzügyi tanácsos és dohánybevaltó felügyelő.

(Folytatás.)

Szerintem azonban legjobb a 10°/_o mésztej, vagyis meszes víz, a mit úgy készítünk el, hogy egy hektoliter vízbe 10 klgr. oltatlan meszet veszünk és ha vízzel kell ültetnünk, evvel locsoljuk a dohányszőlőket. Egy négyszögölre mintegy 10 liter víz kell, tehát egy kat. holdra 16 hektoliter víz, a mihez 160 klgr. oltatlan mészt veendő, a mi, csak mintegy 2 fnt 50 kr véve métermázsánként, 3 fnt 75 krba kerülne holdanként egyszer locsolva és 3-szor locsolva, ha a pajdok többször mutatkoznak, 11 fnt 25 kr. költséget tenne ki. De ez a kiadás bőven megtérül; mert a mész a dohányszőlő égő képességét nagyon emeli, a mellett a dohány után csaknem mindig buza termelhető, a buzatermés mennyiségét is legalább két métermázsával fogja a jól művelt kövér földben emelni; mert a mi földjeink általában mészhányban szenvednek, tehát ez a féregirtási kiadás legjobban megtérül a dohányszőlőnek. Ezekkel a féregirtó szerekkel a kísérletek folyamata tetteket a dohánybevaltóhivatalnál levő dohányszőlőtermelési mintatelepeken, a melyeknek eredményéről annak idején a t. termelőket értesítve lesznek. Én eddig a dohányszőlőnél sokszor oly kártékony féregirtás ellen legjobb és legbiztosabb óvszernek tartom a korai elültetést, azért, mert a pajdok fejlődési ideje máj. 25-től jun. hó végéig tart, tehát a május hó első felében kiültetett rászákat addig már megerősödnek és azoknak már nem igen árthatnak a pajdok.

Árt még a dohányszőlőnek sokszor a drótféreg is, habár ez a rovar ritkán lép föl a dohányszőlőterményekben kártékonyan, mert jobban szeretik a kalászos növényeket. Kárt tesznek még sokszor a hangyák is a dohányszőlőterményekben és különösen meg az idén sok helyről jelezték azok kártételeit; ezek ellen legjobb óvszer a hamuval behintés és a meszes-víz is jó hatással van. Néha egy elősdi növény, az elágazó zádor, másképp vajfű (Orobancha ramosa) kivált ott feltűnőbben, a hol a dohányszőlő állandó dohányszőlőtermékben termelik. Ez a kártékony elősdi növény sok helyen igen nagy károkat tesz a dohányszőlőben, mert a dohányszőlő gyökerén élősködő, elhuzza a dohányszőlőtermények táplálékát. Én azt hiszem, leginkább ott lép föl a dohányszőlőben, a hol a dohányszőlő közelében kandert termelnek vagy termeltek; mert ezt a növényt szeretik leginkább megtámadni, de azután más nedvdús növényen, mint a dohány, kukorica, stb. is szívesen élősködik. Ellenszerének szinte a mésztrágyát tartom, habár az irtására még igen kevés kísérlet történt, tehát az ellenszerének megfigyelésére sem igen volt alkalom nyújtva. A helyes vetésszorgóban azonban ritkán mutatkozik.

A letakarítás ideje és módja. A dohány letakarítása a levelek szedésében áll. Ez a munka kiválóan nagyfontosságú és helyes végzése sokat határoz a termés jószágára nézve. A leveleket csak akkor szabad leszednünk, ha azok teljes érettségüket elérték, a mi augusztus—szeptember hónapokban következik be. Az éretlen levelek kellemetlen ízűek és szaguk, sőt használhatatlanok, a tulértettek sokat veszítenek zamatjukból, törékenyek, rozsul égnék és értékők nagyon alászáll, mert szivarborítéknak nem alkalmasak; mindkét esetben a levelek elvesztik a kellő színüket.

Minthogy a levelek nem fejlődnek egyformán s az alsóbbak korosabbak a felsőknél, ennél fogva nem is érhetnek meg egyszerre s így nem szedhetők le egyazon időben, hanem a szedéssel a levelek fejlődéséhez képest fokozatosan kell haladni. Hogy a levelek megértek-e, azt azok színe, a rajtok megjelenő petytyek és a tapintatuk árulja el; a leszedés megelőző időpontjának fölisméréséhez kellő gyakorlat kívánatik.

Levelesztályok. Jóság szerint a levelek minden tövön három osztályba sorozhatók. A dohányszőlőtermés javát, az u. n. „lepke dohányszőlő”, a tö közepén fejlődött levelek adják; ezt általában „szindohány”-nak nevezik és csak a nehézfajú dohányszőlők (tisza, debreczeni, szegedi, szuloki) adnak szivarboríték-leveleket; a kertilevelek szindohányja, anyalevelei azonban finom pipadohányt és szivaradohányt adnak. Ezek színe, zamata- és alakja nézve legjobbak, finom zamatauk, vékonybordájuk és legnagyobbak, miért is szivarborítók leveleknek legalkalmasabbak.

A második osztályba esnek a legfelsőbb, a naptól közvetlenül süttöt, u. n. „hegy-levelek”, a melyek keskeny-hegyesek, zsirosok, vastaglapúak és erősbordájuk; nehéz pipadohányszőlőnek és burnótnak használhatók.

A harmadik minőségét az u. n. „homok-levelek” adják; ezek többnyire világossárga színűek, ragyásak, vagyis száraz foltokkal telvők, aprók, földesek és többnyire rongyosak. A legrosszabb homoklevelek, a melyek teljesen elszáradnak s a földön vannak elterülve, „alja-levelek” néven ismeretesek. A homoklevelek könnyű vágódohányszőlőnek valók.

Némelykor a sarj- és a kacskévek elég jó utószüretet adnak. A szedésre nem alkalmas leveleket s a kórokat a birkákkal legeltetik le.

A szedés módja. A szedést többnyire augusztus hó elején a homoklevelekben kezdjük, azután mintegy 8—14 nap múlva a java-levelek törése jön és 8 napra rá a hegy-levelek kerülnek sorra. A leveleknek egyszerre való leszedése igen nagy hiba, a mit hazánkban sok helyen követnek el s a minek az a következménye, hogy a dohányszőlő kiegyenlítetttség tekintetében sok kívánni valót hagy fönn.

A leveleket oldalt nyomással törjük le és ügyelünk rá, hogy törészek ne maradjanak a bordán. Szedéskor a levelek kissé lankadtak legyenek; forró időben ezt a munkát nem szabad tolytatnunk, mert különben a levelek igen gyors erjedésbe, sőt rothadásba menének. Mielőtt száritásra visszük a dohányszőlőt, előbb kisebb csomókban megfognyadni hagyjuk s azután saroglyán hordjuk a száritóházhoz; kocsin szállítva nagyon megtörnének.

Északamerikában, Manillában, sat. a leveleket nem szedik le, hanem a töveken egészen lemezsze aggatják föl s a leveleket azokon hagyják megérni, a szedés csak később következik be.

A dohányszőlőnek ez a módja, a mely a levelek utóérésének kedvez, több helyen Európában is kísérletezés tárgya volt; minthogy azonban a dohányszőlő száritása ilyen módon mellett sok melegséget igényel, ennél fogva csak meleg éghajlat alatt vagy mesterséges melegítés mellett alkalmazható sikkrel.

A levelek fonnaszáritása. A levelek tulajdonképi száritását azok fonnaszáritása előzi meg, a mi az utóbbi jövő száritásra nézve nagyon szükséges és fontos előleges munka. A fonnaszáritás abban áll, hogy a frissen szedett leveleket kis csomókban szállós helyen addig hagyjuk, míg a levélszárok — a melyeket közzsokás szerint, de helytelenül, „kocsánoknak” neveznek — hajlékony-puhákká nem lesznek. Annira azonban a fonnaszáritásnak nem szabad mennie, hogy a levelek a csomókban erősen megmelegedhessenek és megizzadjanak, mert ennek következtében merevkednek és törékenyekké válnak; ezt a csomók kellő időben történő szellőztetése és átrakása által

akadályozhatjuk meg. A fonnysztás a főnforgó körülményekhez képest 1—4 napig tart s eredménye abban áll, hogy a levelek atovábbi szárítás után szép színt kapnak; harminchat órán túl fűlészteni soha sem szabad, mert különben elromlik a dohány. Helytelen, tulságos fonnysztás következtében a levelek megfekednek, sőt rothadásba mennek; azért csak annyi levél szedendő egyszerre, a mennyi a megfelelő fonnysztás után biztosan fűfűzhető.

A dohánykérdéshez.

Irtá: Schmitter Ágost, a strassburgi es. dohánykezelőség műszaki igazgatója.

(Hatodik és befejező közlemény.)

A rámakát, melyekkel igen könnyen lehet bánni, főlhasználtuk:

1-ször, hogy a palántákat a nap tulságos melege ellen védjük; 2-szor, hogy őket este a hőmérséklet csökkenésénél az éjjeli fagy ellen védjük; 3-szor, hogy őket nagy zivatar alkalmával a jégeső és záporosó ellen megvédjük.

Az összes rámak még nem is voltak készek, mikor május 8-án este 6 órakor oly zivatar szállta meg dohányültetvényünket, minőt már régen nem láttunk. Míután a rámak nem voltak elegendők az ágyak befedésére, azokat egyszerű pakolóvászonnal befódtúk. Ily módon sokat megmentettünk, mert ezen előkészület nélkül a jégeső és záporosó mindent elpusztított volna.

Oly nagyon esett az eső, hogy egy órával később néhány ágy teli volt vízzel.

Az ágyak fülait kellett főlszakítanunk, hogy a vizet eltávolítsuk.

Ebből látható, hogy hanyagság által egy óra alatt minden tönkre mehet.

A fagy, jégeső, záporosó azonban nem egyedüli bajok, melyek dohányültetvényünket folyton fenyegették; még más ellenségektől is kellett tartanunk, melyek közül csak egyet említek. Május közepén, midőn sokat esőzött, plántáinkat egyszerre csigák szálták meg.

Ez első pillanatban kellemetlen volt; másrészt pedig örültem, hogy alkalmam nyílt evel az ellenséggel is megismerkedhetni.

Főkép a marylandi fajta volt az, melyet a csigák eledelül kiválasztottak. Egyideig azt hittem, hogy a csigák kitalálták, hogy a marylandi dohány edesebb, mint a connecticuti.

A midőn pedig kémlőhelyemből az egész dohányültetvényt átpillantottam, észrevettem, hogy a connecticuti dohány, mely balra állott, egy méter széles ut által volt egy szántóföldtől elválasztva és ezáltal a csigáknak a connecticuti dohányhoz vezetót ut meg volt nehezítve. A marylandi dohányt pedig, mely jobbra állott, csak egy barázda választotta el egy krumplicezőtől; ennek következtében nedves időjárásor a csigáknak az átmenet igen meg volt könnyítve. A 100 méter hosszú barázdát azonnal dohányporral behintetem és ezen eljárást többször ismételttem. Evel a csigáknak elzártam az utat. De ez még nem volt elegendő; mert az ültetvényünkön nem kevesebb, mint 15000 darab csigát fogtunk. Csigafogásra este triss fűzfahéjat tétettem a megrágot palántákra és ez alá következő reggelig számos csiga gyűlt össze.

De beláttam, hogy ez korántsem elégséges, mert a csigák általi pusztítás napról napra nőtt. Míután a pikirozott palánták mindegyike külön áll és levelei szépen a földre terjeszkednek, a csigákat egészen világosan lehetett látni.

Néhány lányt elláttam kis pálczikával és ivópohárral, mely félíg vízzel volt töltve; korán reggel minden megrágot leveleske a pálczikával fölemeltetett és alatta levő kis csigák a pohárba tetettek. Ily módon egy reggelen körülbelül 1000 csigát fogtunk.

Sand élczes polgármester ezeket a csigákat kosárkészítőknek nevezi, mivel az országban bolyognak és lakással nem bírnak, ellentétben

azokkal a csigákkal, melyek házukat magukkal hordják.

Valóban pedig e csigának neve mezei csiga, limea orgręstis; hossza 2—3 centimeter, színe szürke; olykor a vetések és zöldségkereteknek igen veszélyes pusztítója. Az egész jó idősakban párosodnak és minden állat a nyáron keresztül több száz petét rak, mindig 20—30 drbnyi rakásokban, csak könnyedén eltakarva árnyékos helyeken.

A fent leirt módszer szerint egy tél millió marylandi és connecticuti palántát nyertem, melyek minden ültetvényes csodálatát keltették, míg pedig ugyanazon fajtájú 100-000 termőmag más módszer szerint kezelése semmitsem eredményezett.

Módszerem nagy előnyehez még következők is hozzájárulnak:

1.) Azáltal, hogy az egyes kis palántáknak elegendő hely, levegő és világosság adatik, a gyökerek már fiatal korukban gyorsan és szépen fejlődnek, mi a növény jóvendőbeli fejlődésére nézve a legnagyobb fontossággal bír.

2-szor. A palánták a kiültetés után gyorsan fejlődnek.

3-szor. A kiültetés után csak keveset kell utánültetni.

4-szer. A gyomlálás kevésbé szükséges. 5-ször. Minden gonba által okozott ragályos betegség elkerültek.

6-szor. A kártékony rovarok s különösen a csigák elpusztíthatók.

7-szer. A palántákat korábban lehet kiültetni, mi már ezért is nagy előnnyel bír, mert a dohány, Alsászbán gyakran meg nem érik.

A dohányültetvény alapítása főkép azon nagy előnnyel bír, hogy a dohánytermelők annak pusztá megtekintése által jobban lettek fölbátorítva, mint akár minő könyvek által.

Hogy jó egészséges palántákat nyerhesünk, még következőkre kell figyelniük.

A palánta csirázása és növése gyorsan történék. Ha a palánták egyszer pikirozva vannak, akkor azokat edzeni kell és ezen edzésre annál nagyobb gondot kell fordítani, minél közelebb a kiültetés ideje.

Az első palántákat május 16-án és az utolsókat június 8-án ültették ki.

En azokat a legtorróbb őhajjal kísértem, hogy földmivelésünk érdekében jól fejlődjenek.

Irodalom.

— **A sertsés, annak tenyésztése és hizlalása.** Monostori Károly, a budapesti állatorvosi tanítész és Kovácsy Béla, a kassai gazd. tanítész tanára, kik a lötenyésztesről irt érdekes munkájukkal gyarapították csak nemrégiben szakirodalmunkat, csak egy újabb, hasonló vállalatba fogtak. A fenti czim alatt egy kézikönyvet nyujtanak a sertsés tenyésztők, hizlalók, mezőgazdák és állatorvosok számára, mely mű rajzokkal és fénynyomatu mellékletekkel egy félvál alatt fog megjelenni 10 füzetben Kocziányi és Vitéz kiadóknál Kassán, de minden könyvkereskedésben megrendelhető. Ára egy füzetnek 50 kr. az egész műt tehát 5 irt. A megjelent első füzet természetrajzi és történelmi adatokat tartalmaz, valamint a sertsés tulajdonságainak ismertetésével foglalkozik. Arra tehát még nem nyujt elég adatot, hogy alaposan és kimerítően lehessen megítélni, miért is ezt a teljes mű megjelenésének alkalmára tartjuk tenni. Már ez első füzet is mutatja azonban, hogy a munka nagyobb szabásúnak indul. Ilyen munkára pedig szüksége volna irodalmunknak.

— **A Franklin társulat kiadásában megjelent a Falusi Gazda naptára 1890-re** számos illusztrációval és gyakorlati irányú közleménnyel Sporzon Pál szerkesztésében. Megjelent a borászati naptár dr. Nyáry Ferencz szerkesztésében. Borászati

közleményeken kívül természet tudományi közleményeket is hoz.

— **Az országos gazdasági ögyesület** irodalmi szakosztálya Máday Izidor elnökelete alatt november 15-én ülést tartott. Ezen ülésen szóba jött, hogy mily célra fordítsanak a Simunyak-féle alapítványok folyóvát tett 666 frtnyi kamatai, melyeket Simunyak irodalmi cseiókra hagytott. A szakosztály abban állapodott meg, hogy a magánadózáások után 760 forintra szaporodott pályadíjat egy gazdasági könyvvelit munkára ezen alapítványból 1000 frtra fogja kiegészíteni. Tormay Béla indítványára elhatározta továbbá, hogy a Simunyak alapítvány kamataiból fennmaradó 400 frot egy gazdasági becsléstan megírására pályadíj kiütüni ajánlja.

VEGYESEK.

Az esztendő végén.

Jól eső megnyugvással s a te'jesitet kötelesség öntudatának nyomán támadt némi büszkeséggel mondhatjuk, hogy jelen számunkkal a „Magyar Dohányujság“ immár bevezette hatodik esztendő pályafutását is. És a mikor ezt mondjuk, teljes önértzettel tehetjük hozzá, hogy kitűzött feladatunk után való törekvéseink nem maradtak minden eredmény nélkül. Szavunk, melyet hat esztendőn át hangoztattunk, nem jutott a pusztában elhangzó szónak átkozott sorsára, mert visszhangra talált, s míg egyrésztől gyakorlati tanácsaink sikerét a hazai dohánytermelés terén meg helyen konstátálhatjuk, másrésztől törekvéseink méltánylásra találtak a legilletéke-sőbb körökben ép úgy, mint a legtöbb dohánytermelőnél.

A „Magyar Dohányujság“-ot a hazai dohánytermelés okszerű fejlesztésének ut-törőjeül ismerték el mindenütt s ezzel nemcsak múltját igazolják, hanem jövőjének alapját és életrevalóságát is elismerték.

Hat esztendővel ezelött egyedül a jó ügybe vetett bizalom jogán, a saját maga erejével minden más támogatás, minden lárna és reklám nélkül szerényen indult meg a M. Dohányujság s ma egy erőre jutott, számottevő, jelentékeny tényezőként áll a közönség előtt,

Beváltotta azt, amit ígért, s önzetlenül, sokszor áldozatok árán is becsületes öntudattal teljesítette feladatát. A józan, tisztán látó közönség megértette célunkat, s főkép ennek köszönhetjük a lap megizmosodását, mert a közönség józan ítélete volt az, amely mellett a napjainkban gombamódra keletkező lapok közül ki tudta választani azt, mely becsületes célra, becsületes eszközökkel törekszik s valóságos nemzeti missziót teljesít.

Ilyenkor, a mikor az év végén a bevezégt munkára visszatekintünk, ne vegyék tőlünk az olvasók rossz néven az öndicséretet, mert ez egyedül a teljesített kötelesség öntudatának kifolyása. Sikereink inkább erkölcsiek, mint anyagiak; hiszen eddigelő folytonosan áldozatokat kellett hoznunk, hogy utat törjünk magunknak a közönség elénk meredő sziklafalán át.

Ismételjük, hogy törekvéseinknek sikereit nem egy helyen tapasztaljuk: hogy a hazai dohánytermelés körül a legutóbbi

időben látunk oly haladást, amely egyes összefüggésben van a mi munkánkkal; de másrésről el kell ismernünk azt is, hogy a dohányjüvedéki központi igazgatóság élén most álló és munkálkodó erő nem eléggé méltányolható buzgalommal, szakértelemmel és tapintattal szenteli magát ugyanannak a misszióknak, amelynek érdekében mi harcolunk, s a hazai dohánytermelés ügyén sokat lendít az, hogy a legilletékesebb tényező részéről ily okszerű és hathatós támogatásban részesül.

A „Magyar Dohányujság” házagot pótolat eddig, s azt fogja tenni ezután is. Folytatni fogja a becsületes munkát, — szolgálni fogja a jó ügyet. Ezután még többet nyújthatunk, mert munkaerőnk jelentékenyen megsaporodott és állandó, tevékeny szerkesztőtársunk is sorompóba viszi országosan elismert szakértelmét és munkaerejét. Számítunk a közönségre, a mi közönségünkre, vagyis a magyar dohánytermelőknek támogatására, s reméljük, hogy e támogatással biztosítani fogják nekünk a jövőre is a kitartást és a munkára való lelkesedést.

Az esztendő végén köszönetet mondunk az eddigi támogatásért, s egyuttal kérjük azt a jövőre is.

Daróczi Vilmos.

Azon tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük deczemberben lejár, tisztelettel kérjük, sziveskedjenek előfizetésüket mielőbb megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás álljon be. Az előfizetési pénzek könnyebb beküldhetőse végett postautalványt csatoltunk.

Lapunk előfizetési ára:

Égész évre 4 frt.
Fél évre 2 „
Negyed évre 1 „

Az előfizetési pénzek a „Magyar Dohányujság” kiadóhivatalához, Budapest, VI., Podmaniczky-utca 1. szám alá intézendők.

A „Magyar Dohányujság” kiadóhivatala.

— **A műtrágyák alkalmazása** ügyében a földművelésügyi miniszter az állandó gazdasági tudósítókhoz egy körlevelet intézett, melyben a következők foglaltatnak: A műtrágyák alkalmazása újabb mindinkább felkaroltatván, az e részben az országban eddig tett kísérletek és állandó eszközök eredményéről adatokat óhajtok szerezni oly célból, hogy ezen mozgalom iránt tájékozva legyek, leginkább pedig azért, hogy a nyerendő adatokat összegyűjtve, azokat közzé tehessem s így az elért eredmények felől a gazdaközönség magának lehetőleg tiszta képet alkothasson. Ezt szükségesnek tartom leginkább oly célból, hogy a gazdák tudomást nyerjenek arról, hogy hol, minő viszonyok közt, mely trágyafélékkel, minő terményekre alkalmazva, mily költséggel, minő pozitív vagy negatív eredmények értek el. Ezen tájékozás alkalmas lehet majd arra, hogy egyrészt a műtrágyák alkalmazására buzdítólag hasson, másrészt azonban arra is, hogy egyeseket, kik a kérdésben tájékozatlanok, a költséges és esetleg eredménytelen kísérletezéstől megóvjon. A szóban forgó adatok beszerzésére az állandó gazdasági tudósítók szives közre-

mlőködését óhajtván igénybe venni, felkérem tudósító urat, hogy a járása területén nyert információ alapján a kívánt adatokat a mellékelt íven foglalt kérdőpontokba sorozva beszerezni s mielőbb beküldeni sziveskedjék.

— **Olcsó és praktikus irtásmódja némely férgeknek.** Ha a vetéseken, még mikor azok fejlődésük első stadiumában vannak, kártékony állatok szaporodnak el, jó sikerrel lehet használni a nehéz hengert, ugyiszintén kaszálokon is. Ugyancsak jó szolgálatot tesz több esetben a petroleumos víz, vagy az olattalan méz pl. meztelen csigák ellen a megtámadott nyövényzetre felszórva. A dohányférgek irtását illetőleg ajánlható a dohányföld őszi felszántása, sertelek ráhajtása, tavaszkor kétszeri szántása, a korai ültetés, minél gyakoribb kapálása, pulykák tenyésztése s a dohányföldre való hajtása, ezek felszedetik a férgeket. Kívánatos volna továbbá a dohány közt burgonyát vagy más zöldséget termelni, mi a férgeknek kedves táplálékul szolgál.

— **A chilisalétrom tavaszal való elszórásiánál** sokan még mostan is azt hiszik, hogy anank lehetőleg korán, már februárban kell megtörténnie, hogy ez által a növény azt kellőképen kihatásználhassa. Ezen felfogás azonban a Szászországban és újabb Franciaországban kivitt kísérletek alapján annyiban szenvedett változást, a mennyiben a legjobb eredmények a májusban szétosztott chilis létrom után értek el. Sokan a chilisalétromot megfelelő és felét korábban, másik felét pedig későbbben hintik el, még pedig kitűnő eredménnyel, de csak is akkor, ha a későbbi elhintést után a növényzet nincsen megfosztva egy kis jótékony eső áldásától.

— **A magyar mezőgazdasági gyárípar a bécsi kiállításon.** A jövő évben Bécsben tartandó általános gazdasági kiállításon a magyar mezőgazdasági ipar terményei a magyar országos rendezőbizottság óhajtatásához képest előreláthatólag a kiállítás díszét képezendő gyűjteményes kiállításokkal lesznek képviselve. A mezőgazdasági iparral foglalkozó gyárak és vállalatok, az »Orsz. Ért.« szerint, már is megkerestettek, hogy a kiállításban részt vegyenek. Ily megkeresése a malomegyesület és a szesztermelő országos egyesülete után valamennyi malomvállalat és szeszgyárhoz intéztetett. Egyenkint megkerestettek továbbá: 19 czukorgyár, 12 keményítő gyár, 3 malatagyár, 3 katáng- és pótkávé-gyár, 2 kendergyár, 2 tésztagyár, 6 olajgyár, 1 rizshántoló, 22 sörgyár. Az itt megnevezett gyárak közül azok, melyek külön megkeresést sajnos elnézés következtében nem nyertek, az ügy érdekében felkértnek arra, hogy a Bécsben 1890. évben tartandó gazdasági kiállítás magyarországi bizottságánál (Budapest, Köztelek) mielőbb jelentkezzenek.

— **A föld égetése.** Mult számunkban „Mezőgazdasági levelek” cím alatt megjelent közleményben szó volt a föld égetéséről. Szerintem ez igen figyelemre méltó kérdés, mely nagyon is megérdemli a vele való foglalkozást. Az eszme jó és a kivitele nem útközik nagy nehézségekbe, különösen némely vidékeken. A kérdéshez hozzájárulni s esetleg kísérleteket tenni a legkompetensebbek volnának a gazdasági tanintézetek igazgatói és tanárai.

Szerkesztői üzenetek.

Klacsó Károly bev. hiv. kezelő urnak, Nagy-Becskerek. A füzetek közül eddig még tudunkal onakis az egyik, „a fejős tehénről” című jelent meg, a többi 3 még nem lett szétküldve. Mindenesetre különös eljárás az illető gazd. egylet titkári hivatalától, hogy a már megjelent füzetet nem küldték meg Önnek, sőt nem is értesített semmiről. Azt hiszem, hogy várják, míg talán nemokora a többi is megjelen s együtt fogják megküldeni az összes füzeteket. Különb tudakozódní fogunk s az eredményről majd értesítjük.

Hertzka J. Ottó urnak, Mátészalka. Szivesen közzétettük volna még e számban, ha idejében megkaptuk volna ezikkét, bár ugyanis igen sok közölni való van. De nagyon későn küldte a „Mezőgazdasági leveleket”, akkor, amidőn már össze volt a lap állítva és utat fel nem vehettünk belé. A legközelebbi számunkba felvesszük. Mások is kérjük egy írni, mint most tette, hogy mindig egy-egy önálló cikket írjon, nem pedig folytatásokat, mert az olvasó közönség is meg tudja a hosszadalmas, több folytatásra nyuló közleményeket, úgy, hogy ezután csak kivételesen fogunk folytatásos közleményeket közzétenni.

— **Dohánytermelők naptára 1890. évre.** A naptár, melyet mult számunkban jeleztünk, már megjelent. A kemény vászonkötésben, 100 oldalnyi tartalommal megjelent naptár, ugy külsőn, mint beltartalom tekintetében versenyezhetik bármely e nemű naptárral.

Tartalma a következők:

Előszó. I. naptári rész: Napjegyzék az 1890. évre. — Január—Deczember. — Nevezetesebb kortani és csillagászati adatok az 1890. évre. — Csillagászati évszakok. — Természeti évszakok. — Nap és Holdfogyatkozások. — Uralkodó bolygó. — A névnapok betűrendben. II. Dohánytermelés: Az okszerű dohánytermelés rendszere dióhéjban. — Havi teendők a dohánytermelés körül. — Dohányjüvedéki törvények és szabályok. — Dohányjüvedéki ügyeket intéző kormányközegek és hivatalok. — Pénzügyminiszterium. — Dohányjüvedéki központi igazgatóság. — Dohánybevéltő felügyelőségek. — Dohánybevéltő hivatalok. — Dohánygyári igazgatóságok. — Dohányraktarak. — Pénzügyőri bizottságok. III. Közhasznú tudnivalók: Bélyegilleték. — Bélyeg. — A régi mértékeknek új mértékekre való átszámítási táblázata. — Kamattáblázat. — Fizetés- és munkadíj kiszám. tábla. — Kivonat a póstai szabályokból. — Osztrák-magyar sorsjegyek huzási napjai. — Külföldi sorsjegyek huzási napjai. — Vasuti zónadíj-szabás.

A naptár hozza a pajták és simítóházaknak ábráit, azon alakban, amint azt a törvény rendeli. A dohánytermelésre vonatkozó részt *lovag Kleberg Oswald*, lapunk társszerkesztője szerkesztette, valamint a naptár egyéb részeit is ő állította össze.

A naptár, mely igen jó hasznára válhat a dohánytermelőnek, 1 frtért kapható. Megrendelhető lapunk kiadóhivatalánál, Budapest, VI. Podmaniczky utca 1. sz. valamint a szerkesztőnél, Szolnokon. 1 frt és 10 kr beküldése után bérmentve küldjük meg a megrendelőnek.

— **Jelen számunkhoz mellékelve vessik tisztelt előfizetőink a „Magyar Dohányujság” 1889. évfolyamának bekötését címlapját és tartalomjegyzékét.**